



Warszawa, 14-03-2024 r.

**RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH**

**Marcin Wiącek**

**IX.517.790.2023.PM**

**Pan**

**Adam Bodnar**

**Minister Sprawiedliwości**

**ePUAP**

Szanowny Panie Ministrze,

w konsekwencji nowelizacji przepisów regulujących tryb działania funkcjonariuszy Służby Więziennej, osoby odwiedzające więźniów zwracają się do Rzecznika Praw Obywatelskich m.in. z problemem odmowy wydawania im przez funkcjonariuszy Służby Więziennej kopii protokołu z przebiegu kontroli osobistej.

Dyspozycja § 5 ust. 7 w zw. z ust. 5 i ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 2010 r. w sprawie szczegółowego trybu działań funkcjonariuszy Służby Więziennej podczas wykonywania czynności służbowych<sup>1</sup> jednoznacznie stanowiła, że kopię protokołu z przeprowadzenia kontroli osobistej osób ubiegających się o wstęp, przebywających oraz opuszczających teren jednostki wydaje się osobie kontrolowanej na jej pisemny wniosek.

W związku ze zmianą systemową szeregu ustaw pragmatycznych, spowodowaną wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 grudnia 2017 r.

---

<sup>1</sup> Dz.U. Nr 147, poz. 984.

(sygn. akt K 17/14), wiele kwestii dotyczących przeprowadzania i dokumentowania kontroli osobistych zostało doprecyzowanych w aktach rangi ustawowej.

Nowelizacja ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (dalej: ustawa), dokonana ustawą z dnia 14 grudnia 2018 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw<sup>2</sup>, w odniesieniu do tej formacji jedynie doprecyzowała, na czym polega kontrola osobista, oraz określiła sposób jej przeprowadzania, a także usankcjonowała wymóg sporządzenia protokołu z kontroli osobistej (art. 18 ust. 3c ustawy). Jednakże w wyniku tej zmiany przepisów dotychczasowe uprawnienie do otrzymania kopii protokołu z przeprowadzenia kontroli osobistej zostało pominięte w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2019 r. w sprawie szczegółowego trybu działań funkcjonariuszy Służby Więziennej podczas wykonywania czynności służbowych<sup>3</sup>. Przepis § 8 ust. 3 rozporządzenia nakładał na funkcjonariusza przeprowadzającego kontrolę osobistą jedynie obowiązek sporządzenia z niej protokołu uwzględniającego informację dotyczącą wyrażenia zgody na poddanie się kontroli potwierdzoną podpisem, a w przypadku odmowy podpisu – informację funkcjonariusza o przyczynach braku podpisu lub niewyrażenia zgody na kontrolę oraz pouczenie o prawie do wniesienia zażalenia na sposób przeprowadzenia kontroli (pkt 8 i 9).

W trakcie kolejnej nowelizacji, ustawą z dnia 22 lipca 2022 r. o zmianie ustawy o Służbie Więziennej oraz niektórych innych ustaw<sup>4</sup>, ustawodawca ponownie dookreślił sposób dokonywania kontroli osobistej. W art. 18 ust. 3f zdanie pierwsze przewiduje się, że z kontroli osobistej protokół sporządza się wówczas, gdy osoba kontrolowana zgłosiła takie żądanie bezpośrednio po jej przeprowadzeniu oraz w razie ujawnienia przedmiotu niedozwolonego lub substancji psychoaktywnej. Na podstawie art. 18 ust. 3g pkt 9 protokół z kontroli zawiera podpis osoby kontrolowanej.

---

<sup>2</sup> Dz.U. poz. 2399.

<sup>3</sup> Dz.U. poz. 2518.

<sup>4</sup> Dz.U. poz. 1933.

Zagadnienie powyższe, w myśl art. 18 ust. 7 ustawy i zgodnie z zawartymi tam wytycznymi treściowymi, tzn. mając na względzie jedynie zapewnienie skuteczności działań podejmowanych przez funkcjonariuszy oraz prawidłowego ich dokumentowania, zostało dookreślone w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 6 lipca 2023 r. w sprawie realizacji działań funkcjonariuszy Służby Więziennej oraz wzoru protokołu z kontroli osobistej, kontroli pobieżnej oraz ze sprawdzania pojazdów lub ich ładunku<sup>5</sup> (dalej: rozporządzenie). Ani właściwy tekst rozporządzenia, ani określony w załączniku wzór protokołu z kontroli osobistej nie przewidują obowiązku wydania kopii protokołu osobie kontrolowanej.

W tym miejscu należy wskazać, że funkcjonariusze innych służb mundurowych wydają osobom kontrolowanym dokument potwierdzający przeprowadzenie kontroli osobistej. Tak czynią np. funkcjonariusze Centralnego Biura Antykorupcyjnego, mimo że – podobnie jak w przypadku ustawy o Służbie Więziennej – w ustawie z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym<sup>6</sup> nie przewidziano obowiązku wydania kopii protokołu. Powinność ta wynika ze wzoru protokołu z kontroli osobistej, który jest załącznikiem do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 2 stycznia 2020 r. w sprawie sposobu sporządzania przez funkcjonariuszy Centralnego Biura Antykorupcyjnego protokołu i dokumentacji służbowej z kontroli osobistej oraz z przeglądania zawartości bagaży lub sprawdzania ładunków, a także wzorów protokołów z tych czynności<sup>7</sup>. Zawarto w nim sformułowanie: „Kopię protokołu otrzymałem (-łam):”, oznaczenie czasu wydania protokołu oraz miejsce na złożenie przez osobą kontrolowaną podpisu. Analogiczne rubryki znajdują się we wzorach protokołów z kontroli osobistych przeprowadzanych przez funkcjonariuszy: Agencji

---

<sup>5</sup> Dz.U. poz. 1522.

<sup>6</sup> Dz.U. z 2024 r. poz. 184.

<sup>7</sup> Dz.U. poz. 57.

Bezpieczeństwa Wewnętrznego<sup>8</sup>, Straży Granicznej<sup>9</sup>, Straży Marszałkowskiej<sup>10</sup> oraz Służby Ochrony Państwa<sup>11</sup>.

Obowiązujący przepis rozporządzenia nie przyznaje osobom kwestionującym legalność i zasadność, a także sposób przeprowadzenia czynności kontrolnych prawa do otrzymywania protokołu z kontroli osobistej przeprowadzonej przez funkcjonariuszy Służby Więziennej. W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich żadne względy nie uzasadniają faktycznego osłabienia pozycji osób odwiedzających więźniów w zakresie możliwości poddania kontroli ingerencji podejmowanej przez funkcjonariuszy Służby Więziennej w celu sprawdzenia, czy ingerencja owa miała miejsce w granicach zakreślonych przez prawo. Skoro ustawodawca przyznał osobie kontrolowanej prawo do żądania sporządzenia protokołu z kontroli osobistej, oczywiste powinno być prawo tej osoby do jego otrzymania. Informacje zawarte w tym dokumencie stanowią mogą materialną podstawę zażalenia do sądu – zgodnie z dyspozycją art. 18 ust. 5 ustawy – sposobu prowadzenia czynności kontrolnych.

Obowiązujący stan prawny nie ustanawia wystarczających gwarancji kontroli legalności działania organów władzy publicznej w tym obszarze, nie umożliwia we właściwy sposób weryfikacji przesłanek podejmowanych przez nie działań oraz ich metod. Tymczasem państwo ma obowiązek zapewnienia gwarancji kontroli legalności działania organów władzy publicznej, zwłaszcza gdy działania te ingerują w sposób tak dotkliwy w podstawowe prawa i wolności człowieka – w nietykalność osobistą, wolność osobistą, prawo do prywatności. Gwarancje proceduralne stanowią ważny

---

<sup>8</sup> Załącznik do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 9 stycznia 2020 r. w sprawie sposobu sporządzania przez funkcjonariuszy Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego protokołu i dokumentacji służbowej z kontroli osobistej oraz z przeglądania zawartości bagaży lub sprawdzania ładunków, a także wzorów protokołów z tych czynności (Dz.U. poz. 93).

<sup>9</sup> Załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 lutego 2020 r. w sprawie wykonywania niektórych uprawnień przez funkcjonariuszy Straży Granicznej (Dz.U. poz. 187).

<sup>10</sup> Załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2019 r. w sprawie szczegółowych warunków przeprowadzania i dokumentowania czynności przez funkcjonariusza Straży Marszałkowskiej (Dz.U. z 2020 r. poz. 63).

<sup>11</sup> Załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 2 października 2019 r. w sprawie pouczeń o prawach przysługujących osobie kontrolowanej lub ujętej przez funkcjonariuszy Służby Ochrony Państwa oraz wzorów protokołów (Dz.U. poz. 2210).

instrument ochrony praw jednostki w sytuacji możliwego naruszenia przez władzę publiczną jej konstytucyjnie chronionego dobra (art. 41 ust. 1 i art. 47 Konstytucji RP).

Jedną z tych gwarancji jest właśnie przyznanie osobie kontrolowanej prawa do otrzymania kopii protokołu z przeprowadzenia kontroli osobistej przez funkcjonariuszy Służby Więziennej, analogicznie jak w przypadku wskazanych poprzednio formacji. Postulowane przez Rzecznika Praw Obywatelskich rozwiązanie stanowić będzie realizację wymogu spójności systemowej z regulacjami dotyczącymi innych służb, o którym mowa w rządowym uzasadnieniu projektu ustawy z dnia 14 grudnia 2018 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 3088/VIII kad.).

W związku z powyższym uprzejmie proszę Pana Ministra o podjęcie działań skutkujących zmianą załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 lipca 2023 r. w sprawie realizacji działań funkcjonariuszy Służby Więziennej – wzoru protokołu z kontroli osobistej, kontroli pobieżnej oraz ze sprawdzania pojazdów lub ich ładunku, przez dodanie we wzorze protokołu z kontroli obowiązku wydania osobie kontrolowanej jego kopii, wraz z potwierdzeniem odbioru.

Z poważaniem

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/